

Pest, márczius 4-kén 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. — Előfizetési díj márczius—juniúsig azaz : 4 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton 1 ft. 20 kr. pp.

A „Politikai újdonságokkal“ együtt márczius—juniúsig azaz : 4 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton csak 2 ft. pp. — Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetem:cza 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Lord Palmerston.

Angliának nincs most népszerűbb fia, kire közelben s távolban több szem volna függesztve, mint azon státusférfiu, kinek arczképét mai számunk nyújtja olvasóinknak. A brit birodalom jelenlegi miniszterelnöke, kinek egész neve Henry John Temple, viscount Palmerston, 1784. oct. 20-dikán született a híres angol diplomata és politikai író Sir William Temple családjából, ki 1698-ban halt meg. Ennek méltó ivadéka lord Palmerston, kinek életéből néhány főbb pontot akarunk megérteni.

Régóta beszél róla a világ, s a mit róla és hivatalos pályájáról irtak, hol mellette, hol ellene, abból egész kis könyvtárt lehetne állítani. Mert Palmerston nem új ember a közpályán. Tudományos tanulmányait Edinburg és Cambridge egyetemeken végezvén, már 21 éves korában (1805.) választották meg az alsóházba képviselőnek, hol hamar magára vonta a figyelmet, úgy hogy nemsokára államszolgálatba alkalmazták a szép tehetségű fiatal státusférfiut s több egymásra következett miniszteriumban államtitkár volt a hadügyi osztályban. Eleinte a torypárthoz tartozott, de 1828-ban a reformerekhez szitott, míg utóbb egészen a whigpárthoz tért által. Voltak politikai ellenei között, kik azóta első táborának ezen odahagyását is szemére lobbantották, s e miatt elvtelenséggel vá-

dolák. — Illó tehát tudnunk, mi az a *whig*- s mi az a *tory*-párt.

Valamint minálunk is voltak ugynevezett fontolva haladók és szabadelműek, szintugy van Angliában is századok óta két hatalmas politikai párt, mellyek mindegyike a maga módja szerint akarná kormányozni és boldogítani az országot, s e miatt örökké egymás ellen küzd, s egyik a másik kezéből, mihelyt rést lát, tüstént kiragadja a hatalmat. E két párt neve *tory* és *whig*. (Vannak még más pártok is, de ezekről itt most nem szólhatunk). A whigekhez tartozik Anglia nemességének szabadelmű része, melly minden javítást és politikai új rendszabályt pártol, ha az az angol alkotmány régi jellemével megfér. A torypárt szigoruan ragaszkodik a régi eszmékhez és intézményekhez, s legjobban szeretné, ha minden ugy maradna mint volt régen, s a közdolgokban minél kevesebb változás történék. Ki mellyik párthoz tartozék, az rendszeren el van határozva kinek kinek már bölcséjében, mert az angol főrangú családokban a politikai pártszínezet hagyományos, firól fira száll, s ritka kivétellel hiven megörzik mindenkori.

Palmerston tehát 1828. a torypárttól a whigekhez, vagyis szabadelműekhez tért által. Midőn 1830ban a kormányt kezökben tartó toryk

megbuktak, whig miniszterium állott elő, hol Palmerstonnak jutott a külügyi tárca. Itt roppant munkásságot fejtett ki egész 1841-ig. E tizenegy év alatt Anglia külpolitikájában mindenütt Palmerston gyorsan felfogó és cselekvő, s mélyen beható szelleme működött. Az orosz tulnyomóság gyengítésére is már ez idő alatt tett erélyes lépéseket, azonban óhajtott szövetségesekre még ekkor nem talált. Külügyminiszteri hivatalát 1841-ig viselte. — Ekkor ismét a toryk kerültek felül, s kiszorították a whigeket. Palmerston is kilépett tehát a miniszterségből, s újra képviselő lett az alsóházban, hol fényes szónoki tehetsége, nagy tapasztalása s bő ismeretein kívül, különösen metsző gunya és elmés ötletei által folytonos ostora volt a torypártnak. 1846-ban újra a whigek kezébe került a kormány rudja, s ekkor Palmerstonnak ismét a külügyminiszterség jutott. Ezen magas polcon ült az 1848. év viszontagságai közt is, mellyek egész Európát rendítő eseményekkel töltötték be, s mellyek között gyakran tűnt fel itt-ott Palmerston neve. Ezóta merült fel nálunk is a „Pál mester“ nevezet, a mint itt nevét elmagyarosíták.

Az európai zavarok lecsillapítása után állása az idegen kormányok irányában mindig nehezebb lett. S midőn III. Napoleon 1851. dec. 2-ki államcsinyját valamennyi kormány között legelső elismerte (a mi a két férfi között létező barátságos viszonyoknak egyik kiáltó bizonyítványa), annyira ránehezültek a viszonyok, hogy kénytelen volt rögtön a miniszteriumból kilépni s ismét a képviselői padon foglalni helyet. Utána két külön miniszterium következett egymásra, mellynek rövid életét Palmerston erős ellenzéke gyakran keserítette meg, míg az 1852 végén alakult Aberdeeni miniszteriumban ismét helyet foglalt, még pedig ezuttal a belügyi tárczát nyervén el. E vegyes elemekből összealkotott miniszteriumnak is, a keleti ügyek mindinkább bonyolodásával, s a kitört háború-okozta ezer meg ezer nehézségek halomra gyűltével, végre megtarthatlan lett állása s 1855. január 30-án lemondott. A királynő, az országra borult sulyos pillanatokban több kísérletet tett egy erélyes miniszterium megalakítására, azonban óhajtott siker nélkül, míg végre magához rendelteté Palmerstont. Ez a beléhelyezett bizalomnak megfelelt, miniszteriumot alkotott, mellynek elnöke ő maga, a még mindig friss erőben levő, vidám lelkű s a diplomacia ágasbogás utain páratlan jártasságu 71 éves aggastyán lett.

S most azt kérdi az egész világ: mi tévő leend az öreg lord Palmerston?

Ifjabb Ritka Péter uram életéből.

(Beszély.)

Irta PÁLFFY ALBERT.

V.

Megmenekedett tehát a legközelebbi veszedelem tátott torca elől vitézlő Ritka Péter uram.

És rohant előre, vakon, eszeveszetten, és kétségbeesve, mindaddig, míg hitte, hogy csel fogása észrevétlenül, utolérhetik.

Azután pedig rövidebbre fogta a kantárszárat, csillapította lova tüzet, és buzgóságát, maga is lélekzetet vön, s bokrokkal kerített rövid mezőben megállapodék.

— No, édes lovam — szólt komolyan az állathoz. — Most adj jó tanácsot, ha tudsz. Ha valaha, most van szükségem valakire, ki okosabb legyen nálamnál. Én egészen rád bízom magamat, menj a merre tetszik, menj a merre szemed lát, vezesd új gazdádat, ne tekintsd mi uton jutottál birtokába, mert én már mindenből kifogytam, kipusztultam, megbuktam és árva lettem.

A lónak megesezt szive e panaszos beszédekre, s megrávan izzadó serényét, azzal mint jól biztató ígérettel tovább indult.

Igy mentek ők kettecskén, oly vidéken, hol addig egyikök sem járt. Előbb kételkedve haladtak bizonytalan sorsuk felé, aztán busulások valahogy szelidült, fájalmok köve lágyult, alélt-

ságuk fagya kienyhült, végre szívökhez még a jobb remények sugarai is egy kis tolvajutat találhattak.

Különböen gyönyörű augusztusi nap volt, mintegy délutáni öt óra; a nap pogányul sütött a bércek oldalaira, irgalom nélkül perzselvén a mezők kopár lejtőit, míg itt lent a völgyben a patakok fecskendve eső habjai, s a fák árnya alatt csillogó örök harmat, a lég forróságát kijátszák.

Egyszerre azonban, midőn így lépdelve baktatnának elő, tisztásabb helyen, hol pár kerékvágás s több lónyom az országutat jelölé, az utazók elé a sűrűből két lovas oláh terem.

A ló visszahorkantott.

— Igazad van lovam . . . ezek rablók . . . köszönöm a figyelmeztetést. Ezután Csillag lesz a neved: Filkó pedig legyen az, a ki neked e disztelen nevet először adá.

Rövid csata kerekedett: a jámboreszű rablók csakhamar észrevették, hogy ezuttal emberöket rosszul választák ki: az első, karddal fonákul fültövön találva, azonnal leköszönt lováról, a másik pedig, midőn futásnak akarna eredni, karikás ostorral nyakánál fogva társa mellé rántaték vissza.

Ugyan-e pillanatban más oldalról is két lovas tűnt elő, kik az imént véghezvitt mesterművet távolról látván, tapsok között jövének az események színhelyére.

— Helyes, dicső, pompás — szólt az öregebb — akárki vagy atyámfia, de ezeket emberül leteremtetted.

— Három hét óta szaglálózunk e gazemberek után — folytatá a másik — s utoljára is, más akad rájok.

— De kis öcsém — vevé fel ismét a szót az előbbi, s hol az idegenre, hol társára nézett. — Talán nem is tituláljuk meg mi illendőképen ezen derék uri ember személyét; mert a mint látom, ő kegyelme már különb emberekkel is koczintott poharat, mint a millyenek mi vagyunk.

— Mondasz valamit, bátyám, de hiszen majd engedelmet kérünk ifju uramtól, ha több időnk lesz rá.

Ezzel a két hajdu leszállott lováról. És oda menvén a rablók mellé, azokat szakértőleg megkötozék, miután az elájultat néhány oldalbadőfessel szerencsésen eszméletre hozták.

Azonban a mi nemzetes ifju urunk, mit sem óhajtott volna inkább, mint innen minél előbb elszabadulni. Nem volt ő olyan ember, hogy a dicsvágy kinzotta volna. Azért is mintegy próbául néhány mozdulatot tön, mint a ki már tovább menni készül.

— El akar menni, nagy jó uram . . . ?

— Igen, jó emberek, engem utam másfelé vezet.

— De már annyit csak tegyen meg kegyelmed, hogy jöjjön be velünk Bánfi-Hunyadra, s vegyük fel e gazemberekért a jutalmat, a mit megérdemlettünk.

— Micsoda jutalomról beszélnek?

— Idegen lehet az ur, ha nem tudja: Husz forint van ezek fejére téve: félóra alatt, ha jól megyünk, beérünk a városba, s hadnagy uram a pénzt az első szóra előnkbe olvassa.

— Mondjak valamit kendteknek? — szabadkozék tovább is az ifju, ki az erdélyi határokon innen, nem örömet találkozott volna hadnagy rangban levő emberekkel. — Legjobb lesz, ha azt a husz forintot csak ketten veszik fel kendtek. Lám a huszat oly igazságosan lehet kétfelé osztani: aztán igyák meg az egyik felét az én egészségemre, a másikat a magokéra.

— Az nem lehet uram. — Ha kegyelmed nem jön velünk, ezek a gazemberek kimondják, hogy egy más harmadik fogta el őket, és mi csak a kész pecsenyére érkeztünk; akkor a pénz ott marad a vármegye kasszájában, . . . van jó dolgunk, hogy nem segítünk a Szamosba vizet hordani.

E nagy inségében az ifju nem tehetett egyebet, minthogy ügyét ismét lova bölcs ítélete alá bocsátotta. És ime az okos állat ismét megrázta sörényét s megindult.

— Te lásd Csillag — dörmögé fogai közt a lovas — mert te is megkeserülheted, ha hirtelenkedéssel rossz lépést találsz tenni. Mit használ a neked, ha az én fejemet Kászonyi Elek uram elütteti, te pedig újra visszakerülsz Verebes Lázár uram rabszolgaságába, a hámba? Légy hivem, karcsu Csillagom, s meglásd, a szolgálat nálam, annyi lesz: mint pajtáság velem.

VI.

A hadnagy derék öreg magyar volt. Először figyelmesen kihallgatta a hajdukat, kik az idegen utazó hősi tettét elbeszélék, azután átvette hivatalosan a behurczolt rabokat, s az előre kitűzött jutalmat hiány nélkül kiadta.

Ő vitézsége kényelmes karszékekben ült, jobb kezét egy asztalra támasztva, hol teli boroskorsók sötétlének.

A hajdukat pénzzel és dicsérettel elbocsátá, az ifjút szives vendégszeretettel magánál marasztá.

— Szabad-e tudnom öcsém uram becses nevét?

Az ifju hirtelenében megfordítja nevét, s mondja.

— Engem, uram, Sürü Pálnak hínak.

— Hogyan! Sürü Pál?

— Ismerős név volna, uram? (Ezt már az ifju jóformán megszeppenve mondta).

— Teringettét . . . furcsán hozott minket össze a sors . . . kegyelmed Sürü Pál . . . én pedig Ritka Péter vagyok :

— Ritka Péter?!

— Ugy van: Ritka de Nagysalánk, legöregebb hadnagy Bánfi Dénes ő kegyelme parancsnoksága alatt, ki a fejedelem után mindenestre legnagyobb ur Erdélyben.

— Ritka de Nagysalánk? Nem a szathmármegyei Ritkák közül?

— De bizony egyenesen Szathmármegyéből kerültem ide. . . . Hogyan édes öcsém? talán ismerős ott egy kevéssé? Beszéljen nekem az én rokonimról . . . harmincz esztendeje nem hallottam híroket, de azért én most is csak a régi vagyok; a kik már akkor meg voltak a familiában, mindnyájoknak tudom a nevét. Tizenöten voltunk mindössze, azóta tudom rutul megszorodhattak.

— Ismerte Ritka Boldizsárt?

— Hogy ne ismertem volna, mikor egy vadászat alkalmával Mármarosban én ütöttem ki az egyik szemét. — September harminczadikán történt a szerencsétlenség, azóta minden esztendőben megbőjtölöm e napot, ha máskülönbén igazhitű kalvinista vagyok is. . . .

Igy lévén a dolog, az ifjunak többé nem volt mit titkolózni. Elmondott mindent; s hozzá tette, hogy a kinek atyját egykor félszeme világától megfosztá, nem fogná lelkére venni, hogy annak fiát illy szorult állapotában odaadná a kész halálra. . . .

— Hogyan, egyetlen derék kis öcsém! te volnál azon Ritka Péter, ki néhány nap óta olly híres lett Erdélyben . . . ?

— Kegyelmed őt deréknek nevezi . . . ?

— Pszt — felelt az öreg, s ovatosan körülnézett. — Ez már ollyan dolog, hogy legjobb róla minél halkabban beszélni. Tudj meg fiu, hogy én titokban egyike vagyok azoknak, kik Kemény János uram kormányával már tökéletesen jóllaktunk. Ő nagysága kemény a hol lágynak kellene lennie, s lágy a hol keménynek kellene lennie. Azonban e dologról csendesen e falak között. Én még Bánfi Dénes uram hatalma alatt vagyok . . . ez pedig Erdélyben a legdühösebb barátja a fejedelemnek . . . legalább annak mondja magát.

— Tehát kegyelmed nem rója fel hibául, azt mit Kolozsvárott tettem . . . ?

— Jer fiam, öleljelek meg . . . aztán igyunk együtt e szép találkozásra, egész reggelig. . . .

Az ifju igazolás végett, zsebeiből atyjának néhány levelét akarja megmutatni.

— Soha se papiroszgyass nekem: a mit az én szívem sug, hiszem én azt irás nélkül is, a mire pedig szívem nem dobog, nem segít azon ollyan rakás firka, mint egy szénás szekér.

E rövid ismerkedési beszédek alatt az egyik boros kanta kiürült: az öreg azt hitte még legalább félig van, a midőn fel akarja kapni, hogy töltsön, és könnyűnek találja mint a hely. . . .

— Fiul — szolt egész tisztelettel az öreg — ez mutatja meg legjobban, milly valódi ivadéka vagy a nevezetes Ritka törzsöknek.

Ezzel hozzáálltak a második kantához.

Azonban Isten nem úgy rendelte, hogy azt is békével kiüríthessék.

Alig tilt le ugyanis az első pohár, a midőn a hadnagy háza elé nagy csörgősen fényes fegyveres lovagok érkeztek.

— Kánisz máter — kiáltott fel azonnal a hadnagy. — Öcsém, ezek elől a föld alá kell bujnod. Maga jön személyesen ő kegyelme Bánfi Dénes uram . . . fontos dolog lehet, mi őt ide hozza.

— Hova az ördögbe rejtsem itt magamat?

Két egymásba nyiló szoba volt ugyan, de a másik be volt zárva, s a kulcsot az öreg nem találta sehol. Kifelé is késő volt már szabadulni, mert ő kegyelme már bejött az udvarra, a cselédek futottak az utczaajtó felé, hogy a kutyákat, kik csudálkozásukat ugatásban fejezik ki, lecsillapíthassák.

Egyéb mód nem volt, mint hirtelen az egyik ágy alá bujni, mellynek zöld posztó takarója a szokottaknál valamivel hosszabbnak látszott.

Nem felette férfias dolog volt biz az, de ha másként nem lehetett, ki tehet róla.

Egyébiránt ő kegyelme Bánfi Dénes uram röviden végzé dolgát, egy kis előrebocsátás után, hogy vadászni akar menni, s utja erre menvén, bejött egy pár szóra némi dolgokról értekezendő. — Beszél a fejedelemtől, Kucsuk váradi basáról, az Apafi-féle komédiáról, s hogy szándoka a bánfi-hunyadi őrizetet kétszáz emberrel szaporítani, mert a királyhágói szorosokat illy veszedelmes időkben nem lehet őrizetlenül hagyni. . . .

Aztán jó éjszakát mondott és elment. . . .

A hadnagy kikísérte, az ifju pedig az ágy alatt hálát adott az Istennek, hogy illy nagy vihar feje felett minden kár nélkül vonult el.

Azonban hátra volt még a fekete leves.

(Folytatjuk.)

A nap keltéről és nyugtáról, naptári tekintetben.

A nagyobb naptárakban, mint tudva van az olvasó előtt, egy rovat van keresztül vive, mellyből az év minden napjára megláthatni, hány óraker és perczker kél és nyugszik a nap. Ez a rovat kedvező helyeken elégséges utmutatóul szolgálhat az órák rendben tartására. Mindazáltal, hogy igazítás helyett tévedésbe ne vigyük időmutató szerszámainkat, a szóban forgó rovat szerkezetét s használása feltételeit ismerni kell. Erre szándékszom egy kis utasítást adni.

Első feltétel az, hogy a napkeleti és nyugoti láthatár egészen szabad és lapos legyen, mert ama rovat számai csak illyenre vonatkoznak. De azért nem válnak azok másutt is hasztalanná. Ha hegyek emelkednek a láthatáron, de jókora távolságra vannak, koránsem tesznek olly nagy különbséget, mint első gondolatra képzelné az ember. Pestről, még pedig a Feldunasorról nézve, p. o. a budai hegyek körülbelül 2 foknyira emelkednek a láthatár felett, mi tavasszal és őszszel mintegy 12 percz különbséget tesz a nap lementében. Ha nagyon közel van a hegy, akkor már tetemesb lehet a különbség. Így a budai várhegy, épületeit hozzászámítva, a feljebbi állásponttól tekintve 5 foknyira emelkedik és félórával is hamarabb elrejt a napot, mint ha síkságon menne le. Ez egyszer nagy baj, s annál nagyobb, hogy kevés emberről tehetjük fel, hogy olly szegletmérő szerszámmal bir, mellyel a tárgyak láthatár feletti emelkedését megirányozhassa. A kinek illyene volna, annak csak azt mondanók, hogy a napkeltét minden fok-emelkedésért tegye napéjegyenlőségkor 6 percczel, legkurtább és leghosszabb nap idején pedig 7 percczel későbbre, mint a naptári rovat azon napra mondja. Természetes, hogy lementét ugyanannyival korábbra kell venni. Azonban a ki illy szerszámmal élni tud, az ollyannak sem imez utasításunkra sem általában a naptári rovatra szüksége nincs; mert a napnak az égeni állásából, azaz a láthatár feletti emelkedéséből, minden időben kitudja számítani az órákat.

Mindazáltal nem olly szegény segédeszközökben a tudomány, hogy ollyaknak is, kik az igazi és egyedül pontos módot meg nem bírják, kevésbé szigorú eredményü, de kényelmesebb eszközökkel ne tudna szolgálni. Javasunk hát mi is egy illy módot, melly semmi más eszközt nem kíván, csak egy meglehetősen egyenletes járású órát. Azt értjük ezen, hogy az óra, ha egy 24 óra alatt késik, a következő alatt is késék, még pedig annyit a mennyit az előbbi alatt. Az illy órát aztán ingájánál vagy directoriumánál fogva mindenek előtt pontos járásuvá kell tenni. E meglévén, most már hozzá foghatni a javaslandó mivelethez. Ez abban áll, hogy egy bizonyos napon vegye számba az ember a napkeltétől nyugtáig lefolyt időt; aztán ugyanazon napra számítsa ki a naptárból is a nap hosszát (ha

már nincs készen bele írva) s a mennyivel ez a szám amazt meghaladja, a lesz az igazító szám, mellynek egy részét a reggeli napkeltehez hozzá kell adni; a többi részét pedig a nyugtából kivonni s azzal a kérdéses vidékhez lesz igazítva a naptári rovat illető száma. P. o. 1855-ben márt. 20-dikán valahol a nap feljön 6 óra 23 perczkor, s lemegy 5 óra 51 perczkor, tehát a naphossza ott 11 óra 28 perc. Igen, de a naptári rovat szerint 6 óra 5 perczkor kél, és 6 óra 11-kor nyugszik le azon napon a nap, mi szerint a naphosszának sík földön 12 órát és 6 perczet kellene tenni; tehát a feljebb szerinti felvett vidéken 38 perczzel kevesebb mint kellene, a láthatár emelkedése miatt.

Már most az a kérdés, mikép osztjuk fel ezt a 33 perczet a nap kelte és nyugta között. Itt már megint a szegletmértő hiánya miatt más mód nincs, hanem szemmeltekre összehasonlítjuk a keleti és nyugati láthatár emelkedését s oda juttatunk többet az igazításból a hol magasabbnak látjuk a láthatárt; sőt ha egyfelől egészen síkság volna, akkor egészen csak a másik oldalra hagyjuk. Mint például Pesten vagyunk vele, hol a keltet igen pontosan észlelhetjük; de a nyugtat mindég igazítani kell. Jelen esetben p. azt mondjuk: a naptár 6 óra 11 perczre teszi a napnyugtát, az igazító számot, 38 perczet, kivonom belőle, marad 5 óra 33 percz; és ekkor megy le a nap a Zrinyi-utca végén állónak a vár épületei háta mögé. Minthogy pedig a mi óránk akkor 5 ó. 51 perczet mutatott; tehát 18 perczzel volt előbb s ennyivel vissza igazítjuk. Vegyük világosság okáért azt a más esetet is, hogy mind keletre mind nyugotra egyenlő magassagu emelkedések legyenek. Ekkor hát két egyenlő részre osztjuk az igazító számot s jut egy-egyfelé 19 percz. Reggel hát az imigy felvett vidéken 19 perczzel később jön fel, estve ugyanannyival hamarabb megy le a nap. Még könnyebbé teszi számításunkat azon eset, midőn egyfelől igen sokkal magasabb a hegy mint másfelől. Mert ilyenkor azt a pillanatot, a mellyben az átellenben kelő nap sugarai a hegy tetős tetejét vagy élét kezdik megaranyozni, vagy a nyugvóéi épen épen elhagyják, azt a pillanatot vehetjük a nap igazi kelte vagy nyugta pillanatának, melly a naptárbeli számnak pontosan megfelel.

Ezen előkészületek okvetlenül szükségesek arra, hogy a naptári rovat számainak gyakorlati használatában a második nevezetes akadályt legyőzhessük. Ez abból származik, hogy a naptár szóban forgó rovata naptárainkban a budai geographiai szélességre van kiszámítva s Budánál északabbra vagy délebbre fekvő vidékekre nézve már nem talál pontosan s a hiba annál nagyobb, minél nagyobb a különbség. Az illető számokat hát előbb mindig a maga vidékéhez kell a használnak igazítani. De itt már országuton vagyunk. Ezennel ugyanis két táblácskát közlünk. Egyik Magyarországot, Slavonia, Vojvodina és Erdély nevezetes helységeinek geogr. szélességét foglalja magában. A második pedig azt mutatja, hogy adott geographiai szélességben s adott napján az évnek, mennyivel kell a napkelte vagy nyugta naptári számát igazítani.

I. Tábla.

Abrudbánya	46° 14'	Kaposvár	46 22	Rozsnyó(Gömörb)	48° 39'
Arad	46 9	Karansebes	45° 23'	Sátoralja-Ujhely	48 24
Aranyosmaróth	48 23	Karczag	47 19	Segesvár	46 10
Balassa-Gyarmath	48 5	N.-Károly	47 40	N.-Somkut	47 29
N.-Becskekerek	45 22	Kassa	48 43	Sz.-Somlyó	47 13
Belóvár	45 54	Kecskemét	46 54	Soprony	47 41
Beregassz	48 11	Kézsmárk	49 8	Szabadka	46 5
Besztercze	47 6	Kolozsvár	46 45	Szamosújvár	46 59
Beszterczebánya	48 45	Komárom	47 46	Szászsebes	45 58
Büszörmény	47 40	Kőhalom	45 59	Szászváros	45 50
Brassó	45 36	Körmöczbánya	48 42	Szathmár	47 47
Buda	47 30	Kőrös	46 1	N.-Szeben	45 47
Carlopage	44 32	N.-Kőrös	47 2	Szeged	46 15
Csikszérda	46 18	Kőrösbánya	46 9	Szekszárd	46 21
Debreczen	47 32	Kőszeg	47 23	Szerdahely	45 52
Déász	47 7	A.-Kubin	49 14	Szigeth	47 56
Déva	45 52	Küküllővár	46 13	Szluin	45 8
Eger	47 54	Lőcse	49 1	Szolnok	47 10
Z.-Egerszeg	46 50	Lugos	45 40	N.-Szöllős	48 7
N.-Enyed	46 17	Makó	46 13	Temesvár	45 43
Eperjes	48 59	Thur.-Sz.-Márton	49 4	Tittel	45 13
Erzsébetváros	46 12	Medgyes	46 8	Tokaj	48 7
Eszék	45 34	Kun-Sz.-Miklós	47 1	Tolna	46 26
Esztergam	47 47	Liptó-Sz.-Miklós	49 5	Torda	46 32
Fehértemplom	44 52	Miskolcz	48 6	Torna	48 35
K.-Fehérvár	46 3	Mosony	47 51	Trencsin	48 54
Sz.-Fehérvár	47 12	Munkács	48 25	Szék.-Udvarhely	46 15
Fiume	45 20	Nagybánya	47 38	Ungvár	48 37
Fogaras	45 49	Nagy-Sink	45 53	Ujgyház	45 58
B.-Füred	46 57	Nyitra	48 19	Ujvidék	45 16
Gradiaka	45 10	Ogulín	45 16	Vác	47 47
Győr	47 41	Orsova	44 42	N.-Várad	47 3
Sep.-Sz.-György	45 49	Ottochaz	44 52	Varasd	46 18
Gyula	46 39	M.-Óvár	47 53	K.-Vásárhely	45 56
Halas	46 25	Pancsova	44 50	M.-Vásárhely	46 30
Igló	48 56	Pécs	46 5	Veszprém	47 5
Ipolyságh	48 4	Pelsőcz	48 33	Vukovár	45 21
Jászberény	47 30	Pest	47 30	Zágráb	45 49
Kalocsa	46 32	Petrina	45 27	Zilah	47 9
N.-Kálló	47 52	Pozsega	45 21	Zimony	44 50
Kapnyik	47 38	Pozsony	48 8	Zombor	45 47

II. Tábla.

Sarknapok	45°	46°	47°	48°	49°	
Január	1	- 9 ^m	- 6 ^m	- 2 ^m	+ 2 ^m	+ 7 ^m
	11	- 9	- 6	- 2	+ 2	+ 6
	21	- 8	- 5	- 2	+ 2	+ 5
	31	- 6	- 4	- 1	+ 2	+ 5
Február	10	- 5	- 3	- 1	+ 1	+ 4
	20	- 4	- 2	- 1	+ 1	+ 3
	2	- 2	- 1	- 1	+ 1	+ 2
Márczius	12	- 1	- 1	0	0	+ 1
	22	0	0	0	0	0
Április	1	+ 2	+ 1	0	0	- 1
	11	+ 3	+ 2	+ 1	0	- 2
	21	+ 4	+ 3	+ 1	- 1	- 3
Május	1	+ 6	+ 4	+ 1	- 1	- 4
	11	+ 7	+ 5	+ 1	- 1	- 4
	21	+ 9	+ 6	+ 2	- 2	- 5
	31	+ 10	+ 6	+ 2	- 2	- 6
Junius	10	+ 10	+ 6	+ 2	- 2	- 6
	20	+ 10	+ 6	+ 2	- 3	- 7
	30	+ 10	+ 6	+ 2	- 2	- 6
Julius	10	+ 10	+ 6	+ 2	- 2	- 6
	20	+ 9	+ 6	+ 2	- 2	- 6
	30	+ 8	+ 5	+ 2	- 2	- 5
August	9	+ 7	+ 4	+ 2	- 1	- 4
	19	+ 5	+ 3	+ 1	- 1	- 3
	29	+ 3	+ 2	+ 1	- 1	- 3
September	8	+ 2	+ 2	+ 1	0	- 1
	18	+ 1	0	0	0	- 1
	28	0	0	0	0	+ 1
October	8	- 2	- 1	- 1	0	+ 1
	18	- 4	- 2	- 1	0	+ 2
	28	- 5	- 3	- 1	+ 1	+ 3
November	7	- 6	- 4	- 1	+ 1	+ 4
	17	- 7	- 4	- 2	+ 2	+ 5
	27	- 9	- 5	- 2	+ 2	+ 6
December	7	- 9	- 5	- 2	+ 2	+ 6
	17	- 10	- 6	- 2	+ 2	+ 7
	27	- 10	- 6	- 2	+ 2	+ 7

A II. tábla egy kis magyarázatot igényel. Az első rovat elég világos. Nem akartam az év minden napjaival helyet foglalni, csak 10—10 napra tettem fel az igazító számokat, s azon választott napokat neveztem sarknapoknak. (Csillagászatban az illy határnapokat epocháknak nevezik). A többi rovatok a teteikre irt geographiai szélességeknek megfelelő igazító számokat tartják sorban. Az igazító számok előtti + és - jegyek illetőleg hozzáadást és kivonást jelentenek, és tulajdonképen csak a napkelte-re vonatkoznak. Ha napnyugtát akarunk igazítani a számokkal, mindig az ellenkező jegyet kell venni, u. m. + (hozzáadás) helyett - (kivonás) és - helyett + et. P. o. Ujvidéken akarom tudni, hogy máj. 21-kén hány órákor és perczkor kél a nap. A naptári rovat azon napra 4 ór. 19 perczet mond. Az I. táblából kiveselem, hogy Ujvidék geogr. szélessége 45° 16'. Ez a 45°-hoz levén legközelebb, ezen rovatát keresem a II. táblának, s meglelem benne máj. 21-dikével szembe: + 9^m. Hozzáadom a naptárbeli 4 ór. 19 perczhez, és lesz Ujvidéken a napkelte 4 ór. 28 percz. Ha a nyugtat akarom igazítani, a naptárbeli 7 ór. 34 perczről kivonnám ugyancsak a 9 perczet, s e szerint a máj. 21-kén Ujvidéken 7 ór. 29-kor megy le a nap.

Vegyünk más példát. Hány órákor kél Lőcsén junius 20-dikán a nap? Fel. A naptárban jun. 20-ára 4 ór. 4 perczet látok. Lőcse geogr. szél. az I. tábla szerint 49° 1'; tehát a II. táblában a 49° rovatában jun. 20-ikával szemben ez áll: - 7^m. Kivonom 4 ór. 4 perczről, kapok 3 ór. 57 perczet, s kész a felelet. A nyugtához ellenben hozzá kellene adnom. A naptári szám 7 ó. 58 percz + 7^m = 8 ór. 5 percz = a napnyugta Lőcsén jun. 20-dikán.

Azon napokra nézve, mellyek a sarknapok közé esnek, azt kell megtartani, a mit a geogr. szélességekre nézve; t. i. azt veszi az ember helyettök a mihez közelebb esnek. Tehát sept. 3-dika helyett 8 dikát. Febr. 2-dika helyett jan. 31-dikét stb. A hol szökik a szám, mint pl. a 45° rovatában január 21-dike és 31-dike közt 8-ról 6-ra; ott a közbelső 3—5 napra u. m. jan. 24—28-kaira a közbeeső 7-et vehetni fel. Így kell tenni a közbeeső geogr. szélességekkel is.

Ha valaki azt mondaná, hogy biz ő nem számítgat annyit, hanem eszik, mikor etethné stb.; azért össze nem veszek vele. — Hanem nem is olyanok számára íram. Óhajtom azonban, hogy minél kevesebben legyenek olly gondolkozásuak; mert a mostani világban a jóllét számításal jár.

Brassai.

Természeti ritkaság.

Hany Istók története. Szavamat beváltandó, a természetnek egy ritka gyermekérőlszándékozoma „Vasárnapi Ujság” érdemes olvasóit értesíteni, ki még a mult században a kapuvári határban létező „Királytő” mások szerint „Harcsa” nevű tóból fogatván ki Nagy Ferencz s Molnár Mihály kapuvári halászok által, még ma is hallhatni róla eleget néhány

öregebb lakostól. — Némileg hasonlított természetére nézve ama Kampaniai leányhoz, kiről Buffon, a híres természettudós, VI. könyvének 335. és következő lapjain értekezik. A Hany Istók nevű, mintegy 8—10 éves „talált gyermek“ egészen vadállapotban fogatott ki a vízből, zömök alacsony termete, kuszált haja, konyult orra, feltűnően széles szája volt, s egész valójából vadság, s baromtság volt leginkább észrevehető; feltűnők voltak a rendesenél hosszabb hártás ujjai s fogai. Megfogatása után a várba vitték, hol a várparancsnok főtt ételeket adott neki, de ezekhez nem is nyult, azután eleven halakkal (szójárás szerint vizimarhával) kínálták meg, s ezeket a legnagyobb mohósággal nyelte el. Nagy erőbe került hogy nadrágot s dolmányt adhattak reá, csizmát pedig éppen meg nem szenvedett, még a reá adott ruhadarabok is rövid idő alatt rongyokban lógtak rajta. Később többek jelenlétében a vári kápolnában megkereszteltetvén, aszent kereszttségben István nevet kapott utóbbi rendesen csak Hany Istóknak hívták. Azon volt a várparancsnok, hogy Istók rendes nevelésben részesüljön, de hasztalan volt minden fáradsága, mert Istók az erőltetett pecsenyeforgatáson s viz-behordáson kívül egyebet nem tudott, valamint beszélni sem tanult meg soha, s mint monda után értem, négy-kézláb a kertben vagy udvaron ugrándozni, vagy vesszőt vévén kezébe, játszva berregni szokott a szájával, de szavat ejteni soha sem tudott. Minden kimenetkor rendes vigyázó kellett melléje, megesett többször, hogy rendesen a víznek tartott, elillanni akart, mellyszándékától kutyák által tereltették vissza a jámbort. Utóbb majdnem baromilag bánt vele a csöcselék vári nép s csak a várparancsnok Juliska nevű leánya iránt mutatott némi engedelmességet, minthogy ez vele szebben bánt, s néhányszor a drabantok korbácsolásától mentette meg. Eme jólelkű Juliska iránti háladatosságát akkor mutatta meg Istók, midőn Juliska férjhez menvén, a várban nagyszerű lakodalom s dárídó tartatott; javában folyt a vendégség, számos előkelő vendég környezte a lakadalmas asztalt, midőn Istók mindenki csodálkozására ugráló békák seregét rakja a vendégek elé ételül. Elképzelhető a meglepetés és undor, melylyel a vendégek eltelve valának. E tetteért szorosabban tartották őt, s elcsukták. Juliskának a várból elmenetele után szabadabban hagyták Istókot ismét lélekezni, de a nyugodalma soha többé vissza nem tért; mindig dörmögött; egyik váryuktól a másikhoz futott, nyugtalanságát így áruván el; később még haragosabban négy-kézláb kezdett futkozni. Egy év múlva egyszerre elveszett, de hová? senki sem tudta; igen hihető, hogy a vár árkanak a Rába folyóvali kapcsolata hosszán sikerült menekülnie a vízbe. Herczeg Eszterházy Miklós Hany Istók elillanásáról értesülvén, megkísértett mindent ismét fellelészére, de hasztalanul; mondják, hogy dolmányának rongyai az Eger erdőben találtattak, de őt meg nem találták.

Miként jött a Hanságba, hogyan élt ott? miként kerül ki a farkasok, s vad állatok körmeit? ez ekkoráig talány maradt.

Elszökése után három évre ugyanazon halászok ismét észrevették őt, de tüstént a vízbe bukott s azóta mitsem tudnak róla.

Képmása az eszterházi várban fából faragva, ülve látható, a mint egyik kezében békát tart; melly is 1847-ben a természetvizsgálók sponni gyűlésén bemutatattván, a tárgyak halmaza miatt e ritka tüneményt nem nagy figyelemre méltathatták.

Egy német utas meglehetősen jó elbeszélők után az idei „Oesterreichischer Volkskalender“ című naptárban képekkel világosítva közli Hany Istók fentebbi viszontagságait. *) Kapuvár, február elején 1855.

Zerpák Antal, kapuvári plébános.

Vadászkepek a nagy világból.

III.

Krokodilvadászat Afrikában.

Arago nyomán Dr. Hegedűs.

Vannak szavak s nevek, mellyeket nem szívesen irunk. Valahányszor béka, gyík, kigyó s egyéb csúszó-mászó állatok nevét írunk, a borzadály egy sajátlagos érzete futja végig karomat. — Ambrus inasom egykor kitömött krokodilom bámulásába elmerülve midőn megszólítottam

*) Álljon itt a 3-dik kötetű keresztelő könyvnek eme hiteles kivonata: „NB. 1749, die 17. Martii baptisatus est conditionative puer demens, repertus in Silvia (az Eger erdői, hol a Király- vagy Harsató van) Stephanus circiter annorum 8, cujus patrini Michael Hochinger et Anna Maria Meznerin.“ Az 5-ik számú keresztelő könyvnek utólapján pedig ezeket olvasni: „Es ist anno 1749 den 17. März durch die Kapuvarer Fischer Nagy Ferentz und Molnár Mihály ein Knab gleich einem wilden Thier, dessen Gestalt aber ein vollkommener Mensch, und beyleiffig 10 Jahr alt var, gefangen; in das Schloss eingebracht, und veilen der Bub gar nichts reden konte, conditionative getaufft vorden, wie folget: „Anno 1749, 17. Martii baptisatus est, etc. (olvasd fellebb). Der Bub var nackigt, frass lediges Gras, Heu und Stroh, litt keine Kleidung; und vann er einen Menschen erblickte, sprang er sogleich ins Wasser, und schwimte einem Fisch gleich. Fast ein Jahr var er in Schloss, ass bereits gekochte Speisen, liess sich auch ankleiden, und fieng ziemlich an ein förmlicher Mensch zu werden; eben in dieser Absicht die Trabanten ihm zuviel traueten, und dieses Vassermandl ganz unverhoft in verlohrt gerathen, und nicht mehr gefunden vorden ist, vermuthlich ist er in die unweit von Schloss vorbeij fließende Raab gesprungen, und abermalen in Hanság, vo er gefunden vorden ist abgeschvunden. Paul Rosnzingl mp. Vervalter.“

min meláz, borzadálylyal felelt. „Óh uram, nem tudnék megnyugodni, ha illy csúf állat gyomra lenne sírom!“ Pedig ki tudja kellett volna-e sovány létére szegény feje a falánk ragadozónak.

A Nilus folyamában tanyázó krokodilok s kedves rokonaik az amerikai *alligator* s indiai *kaiman* testalkatukra mindannyian hasonlók, szelid s kit sem bántó gyíkainkhoz, de ezeket nagyságra óriási arányban túlhaladják.

Testök négyszögű kemény paizsalaku pikkelyekkel van fedve, mellyek a gerincz felett csipkés tarajt képezvén, az erőteljes fark felé összeolvadnak — feje lapos koponyáját kemény bőr takarja. — Rövid nyelve állkapczájához van növe, torkát kampós görbe fogak hármassora védi. — Négy rövid és vastag lába mind uszásra, mind járásra alkalmas. Csak az alsó állkapcza mozgó s ebből kiálló fogak agyarként a felső állkapcza fölé nyulnak; mellyeknek egész alkata mutatja, hogy ez óriási gyíkok könnyen szagatják szét prédájokat, de élelmüket összerágni képtelenek.

Micsoda szivacs alaku jószág lebeg ott a Szent Nilus csendes tükörén? mi ragyog ott az ingoványos part zöldelő nád és sás koszoruja közül? Félre, kinek élete kedves! . . . a szivacsos korhadtt fához hasonló valami, a krokodil orra, ama fénybogarak, szemei, mellyekkel prédáját leli, — méla nyugalomban nyújtózik a *Lotos* virág árnyékában, egyszerre élvezve a lég csendét, s a Nilus vizének hűvességét. — Két elegenden fürdik egyszerre, mint vizen és szárazon lakó, két-laku állat; örömei, élvei s reményei kettősek, víz és száraz föld egyaránt adózik étvágának, — melly hatalmas és felette gyors emésztés által támogatatik. — Félelem és rémület fogja el a part lakóit, ha sokáig kelle a falánk állatnak bójtölnie, melly mint fájának egyéb tagjai, inkább csellel, mint erővel szokja martalékat megkeríteni.

A folyam közepe mély, s lakói gyérek lévén, ritkán lehet itt a krokodilra akadni, csak ha egyik partról a másikra kel át, találkozhatnak a hajósok vele, midőn zöldes sziklához hasonló háta a sajka fenekéhez ütődik, nem ritkán felbukik a vízből, két első lábát a sajka párkányára rakja, tátott szájjal martalékra ásitovván. — De nem lép meg váratlanul a hajósokat e támadás, a mellettük készen fekvő baltát felkapják s a merész támadó két lábát a csónakban hagyja zálogul, míg csonka vérző teste a folyamba merül veres szalaghoz hasonló, nyomot hagyva maga után.

Gyakrabban gyáva természetéhez, hiven az evező csónak alatt elúszik, hallgatagon a tulpartra sietve, s ha elérte azt, lihegő szájjal meredt szemekkel telepedik le a nádas közé, lesve az alkalmat, hogy valamely, szomját a folyam vizében oltani jövő állatot megejthessen. — Szerencsétlen martalékat a vízbe hurcolja, tudván, hogy nincs élő lény ki itt megbírna vele.

Mi tevő legyen a part zaklatott lakója? Száz cselet gondol, hogy veszélyes ellenét kedvező eleméből a szárazra csalja. — E végett birkát vagy kutyát összekötött lábakkal a part közelébe helyez, hosszú kötelet köt hozzá, mellynek másik végét kezében tartja. — Alig árulta el a partról jövő szellő az óhajtott martalék szagát a leső vadnak, hogy ez elhagyja a folyam hullámaina a partra kiszáll. — Lassan, némán csuszik lehasalva a vágyott martalék felé, mellyet a vadászok mindig beljebb s beljebbre vontatnak. — Ha a parttól már meglehetősen eltávozott, a lesben állók vad kurjongatásokkal szöknek fel rejtkeikből s a krokodilt kopjakkal nyilakkal összesezik.

A felrezzent állat, gyáva természeténél fogva visszavonulni iparkodik, de a vadászok utját állják, — s a legmerészebb egy mindkét végén hegyesített rövid faczölöpöt tart eléje, mellybe dühösen beleharap s a következő perczen állkapczái borzasztóan szét vannak hasogatva. — Most kezdődik még csak a csata java, — mindinkább neki bátorodnak a vadászok, a veszély mindinkább növeszti a krokodil dühét, — tiz, husz mérges nyil repül szemei felé, de pilláinak egyegy pillantása, meghusztítja erőködésüket. — Nem egy süvöltő dárda fészkelte már magát a csontpánczél nyilásai közé, nem egy kopja hegye tört a krokodil testébe, szagatott rövid lihegés egyik felől, diadalordítások a támadók részéről renditik, a levegőt míg a sebesült vad kinjában a földet éles körmeivel vágja s hatalmas farkával csapkodja. — De bármily óriási ereje s bármily magas fokra szállt legyen dühe, az egyenetlen csatában lankadni kezd, a tetemes vérvesztés, a nyilak mérge zsibbasztja, érzi vesztét, elszánja magát, de nem akar bosszúlatlan kimulni. — Mozgásai mind lassabbak s lankadtabbak lesznek, hosszatt kerül, vérző száját görcsösen összeszorítja, s vérben forgó szemeit behunyva, merevülten elterül. Diadal! Diadal! Hangzik a vadászok szájából kik mindig kisebbülő kört képeznek a megölt ellen hullája körül, már az aranyok száma felett vitakoznak, mellyet az utazóktól bőreért kapni fognak, — egyik közülök hevétől elragadtatva, egészen közel lép, hogy hosszát mérje. — Jobb lett volna soha nem születni e boldogtalannak, . . . a csak tetszhozt állat összeszedte időközben muló életerejének maradványát s a vigyázatlan közelitöt lábánál ragadja, egy szivrepesztő sikoltás s nincs többé az élők között, a veszendő állat végerejével derekánál ketté harapta. Hiába riadnak fel ujra társai, hasztalanul repül golyó, süvölt nyil, kopja a vonagló állatra, a szerencsétlen vadászra nézve már késő, s a következő pillanatban két hullá terül el a véres harcztéren. — Csak ezt akarta a krokodil s kívánsága teljesült.

Afrika déli csucsától délkeletre fekszik *Mad gaskar* szigete, ismerve

azon borzasztó, viharokról mik azon tengerszorosban uralkodnak, mely e szigetet Afrika szárazföldjétől elválasztja. — E nagy sziget egyik *Farafangan* nevű folyamában százanként élnek bántatlanul a krokodilok, s gyakran lehet őket egész csordákban a sivar partok meleg fővenyében leterülve szemlélni. — Az itt élő s minden miveltégtől távol lévő vad bensülöttek, nemesak nem bántják e borzasztó állatokat, sőt a közöttük uralkodó babona ezeket bizonyos esetben birói hatalommal ruházza fel.

Ha egy fiatal Madekassnő hütlenséggel vádoltatott s birái bár bünsnek nem találták, de ártatlanságáról még is teljesen meg nem győződtek, borzasztó próba alá vetik szerencsétlen vádlottjokat.

Eljárásuk e következő.

Farafangan folyam közepén van egy buja növényzettel benőtt szigetke, mely a krokodilok kedvenc nyugvó helye. — A nő, kit a birák e borzasztó próbára ítéltek, a nép jelenlétében díszmenetben vezetetik a folyam partjához, melyet, virágokkal koszoruzva, a papok imái, a nép mély hallgatása s a rokonok zokogása közben, átuszniá kell s a krokodil szigetnél kiszállnia. — Két egész órát tölt itt, s ha, mi néha megtörténik, a jóllakott krokodilok bántatlanul hagyják, akkor diadalmenetben kísérik vissza falujába, s egész életében köztisztelet tárgya. Leggyakrabban azonban a birák ostobasága s a tömeg butasága s babonáságának áldozatjával, az éhes krokodilok lakomáznak. — Vajmi sajnós, ha a szent igazság kiosztása oktalan vadállatok jó vagy rossz étvágyára bizatik.

Közhasznu beszélgetések. *)

VI.

Levegő. Hang.

— Hát — jó lett-e a csap, tiszteletes uram? . . .
 — Csepegtet biz az, Gábor gazda s hameg kell vallani, nem is azért hozattam, mintha használni akarnám — de mert, egy izben ollyasmit mondott kigyelmed: hogy életében még soh' se tudott jó csapra tenni szert; — tehát —
 — Egy kis tréfát üzött velem lelkiatyám; ugyebár? . . .
 — Megakarom kigyelmedet tanítani: mi uton-módon vegyen más-kor jó csapot.
 — Bizony-bizony elmosolyodnám rajta, ha még ehhez is természet-tudományi jártasság kellene.
 — Már pedig nincs különben.
 — Mint minden test, ugy a levegő is nehéz, vagy más szóval: súlylyal bír.
 — Súlylyal bír? . . . de hát millyen nehéz lehet ez a tömérdek levegő? . . .
 — Az egész légkör súlyát meghatározni nagy föladat; annyit azonban tudunk, hogy egy négyszöglábnyi térre a levegő 18 mázsányi súlylyal nehezedik — két négyszöglábnyira kétannyival s így fölebb.
 — Hm!! — hisz' így rég izre-porrá zuzta volna a legkisebb por-czikánkat is?! —
 — Igen ám; de testünkben is van levegő, mely a külről reánk nehezédőt visszanyomja, mihez ha még azt is hozzá tudjuk, hogy a külső levegő szinte minden oldalról nyom bennünket, még pedig egyenlően — az izre-porrá zuzatástól egyáltalában nem tarthatunk.
 — De a csap! a csap, tiszteletes uram?! —
 — Epen e miatt hoztam föl a levegő súlyát, mert csak ez — és a levegő folyékonyasága után okoskodhatjuk ki: mellyik a hasznavehető csap.
 Itt van! — adok kigyelmednek egy másik becsukott csapot — vegye szájához, s szivja ki belőle a levegőt.
 — — — — — Ejnye! — bizony — majd bele ragadt a szám széle!!! —
 — Lássá kigyelmed: — szivásunk által a csap belsejében levegő-üresség (ollyan hely, a hol levegő nincsen) származik, — külről tehát — a levegő bele siet, s a szájszél utban találván — benyomja.
 — Hát ez aztán jó csap? . . .
 — Ha legkisebb hibája volna is csak, szivásunk után levegőüresség nem származhatván, a szájszél nem tapadhatna hozzá.
 — Na Jakab! nem veszek tőled több rosz csapot!!!
 — A levegő súlya s folyékonyasága után, kitalálendő pár kérdést teszek föl kigyelmednek, lássam: mint fog reájok megfelelni.
 — Majd ránczba-szedem az eszemet.
 — A gyermekek által használtatni szokott vizipuskába miért jön föl a víz a tolófa után.
 — Ha a tolófát fölhuzzuk, amollyan levegőürességnek kell származni a vizipuskában is, tehát a külső levegő oda akar nyomulni; de mivel a víz utjában van — ezt nyomja a csőbe.
 — Mintha csak természettanból tanulta volna kigyelmed — olly egyenes feleletet adott. De most meg mást kérdek:

Egy nyitott csapu, de fölülről jól beakonált hordóból miért nem ömlik ki a bor? . . .

— Mert a levegő súlya csak egy oldalról nyomja.

— Ugy van; — és szinte ez okból nem ömölhet ki a folyadék az ollyan szűk száju edényekből sem, miket az ember fölfordít.

Hát mikor lélekzetet veszünk: miért megy tudónkbe a levegő? . . .

— Erre már nem tudok feleletet adni.

— Ha lélekzünk, tudónk kitágul, mi által a benlevő levegő tágasabb helyet nyervén — megritkul; a külső levegő tehát, mely nehéz és a bennvönél sűrűbb — a tüdőbe benyomul.

— Hiába, tiszteletes uram! — csak igaz marad a közmondás: „Mindennek van oka, mint a tűnek foka.“ — Mi kevéssé iskolázott föld-mivelők hány-szor nem találkozunk tüneményekkel, miknek okát adni a világ minden kincseért sem tudnók. Csak most legközelebb, a mint hetivásárról jöttem, távol tőlem egy rókára lőtt az erdőpásztor; jól lát-tam, mikor puskapora föllobbant — de milly sok idő mulva hallatszott utána pattanás! — holott ha az ember maga lő — lobbanás és pattanás egy időben történik.

— Ebből következik, hogy: bizonyos idő kivántatik arra, míg a hang egy helyből a másikba megy.

— De mennyi idő kivántatik hát? . . . ez ám a bökkenő!!!

— A hang sebessége egy másodperc alatt: ezer ötven láb.

— Én ezt a láb szót nem értem.

— A közéletben — bár elég roszul: — sukknak nevezik. Sukk németesen van mondva — magyarul ezt teszi: láb.

— Tudom már! — egy ölben hat ilyen láb van, — tehát a hang-sebesség egy másodperc alatt 175 öl. Szeretném hallani, hogyan számi-tották ezt ki a tudósok.

— Kimérték egy bizonyos távolságot, például: hatezer három száz lábnyi vonalt. Ezen vonal mindkét végéfe egyegy ember állott ollyan órával ellátva, mely másodperczeket is mutatott. Ezen kívül az egyik embernél egy ágyu is volt, mit az előre tett összebeszélés szerint bizonyos időben, tegyük föl: délutáni két órakor elsütött, mellynek hangját amaz két óra után pontban hat másodperczre hallotta meg. Most a kimért vonalt (6300 láb) az elsütés és hallott hang közti idővel (6 másodperc) eloszták s lett az eredmény = 1050 láb.

— Illyen formán bizony a villámlás távolságát is ki lehetne számi-tani, csak azt tudja az ember: mennyi időre kezd utána dörögni? —

— A távolságot kiszámíthatjuk, de a villany leesését ezen kiszámi-tott idő mennyiségétől épen nem feltételezhetjük, mivelhogy a villany még a hangnál is sebesebben terjed. —

Menjünk tovább.

Ha háboru van, az őrszemek földhöz értetett füllel hallgatják az ellenség közeledését, s így meghallják a messziről jövők dobogását, mikor a levegőben állók még mit sem vesznek észre. Mit következtett ebből Gábor gazda? . . .

— Hogy a föld jobban odébb adja a hangot, mint a levegő.

— Vagyis jobban mondva: a tömöttebb test jobban terjeszti a han-got a ritkábbnál. Főnt a levegő ritkább, mint alatt; — hegytetőn hal-latszík-e tehát jobban a hang, vagy völgyben? . . .

— Mindenesetre a völgyben.

— Mellyik ostor pattan nagyobb — a nagyobb-e, vagy a kisebb? — kérdezni fölösleges volna; de hogy miért hát még is a különbség? — e kérdésre így felelhetünk: Minél nagyobb a hangzó test tömege — hangja annál erősebb. A bőgő hurja erősebb hangot ad mint a hegedűé, és ez nagyon természetes — mert amannál több anyag, azaz vastagabb hur jöven hintázásba, a több mindig jobban megrázkódtatja hallidegein-keket, mint a kevesebb.

Azt is tudjuk, hogy a hang erőssége a távolsággal fogy. Miért? . . . Ha én beszélek, hintázásba vagy rezgésbe hozom a levegőt. Minél tovább áll tőlem valaki, annál több a levegő az és én közöttem; már pedig ugyanazon erőnek mindig kisebb hatása van a nagyobb, mint a kisebb tömegre.

— Hát azt miből lehet kimagyarázni, tiszteletes uram? mikor az ember az evőkést asztalhoz kocintja és aztán a levegőbe föltartja sokkal gyengébb hangot ad, mintha a kocintás után ismét asztalhoz értetjük?

— A rezgésbe jött kés szintugy rezgésbe hozza az asztalt, és így ketten hintázva okozzák az erősebb hangot.

— Még a tükörről szeretnék valamit kérdeni — de most ez egy-szerre tán elég is lesz, ennyi? —

— Csakhogy szerencsésen fölgyógyult kigyelmed. Mi engem illet, — elég hosszúk lévén az esték, ha egykor nem — máskor, szívesen áldo-zok annyi időt, mennyit egy kis rövidke beszélgetés igényel.

Molnár István.

Vidéki hírek.

Vörösberény (Veszprémmegye.) Közleményem, egyedül oda czéloz, hogy, mikép lehetne a köznépet ismeretekkel gazdagítani, s előléptetni kicsinyenként a józan értelmiség ösvényén? Szerény véleményem szerint pedig tövistelen uton s könnyű szerrel lehetne oda léptenkint eljutni.

Ki áll a falusi községekben a néppel legközelebbi viszonyban, és szü-

*) I. V. U. 1854. évi 17. 19. 22. 26. 35. szám.

netnélküli érintkezésben, — ki ismerheti legtisztábban a népet, — ki előtt nyilatkozik a nép szabadon, bátran, nyílt szívvel, — kihez fordul bármi ügyeiben először is segélyért, — s végre kihez van legtöbb bizodalma minden ügyében bajában? Bizonyosan a jegyzőhöz.

Tudva van a művelt világ előtt, hogy a nép alsó osztályu egyénei a tudományosságtól távol, igen távol vannak; s az is tudva van, hogy a téli napokat s éjszakákat nagyobb részben henyélve kevés sikerrel töltik el, holott ezen idő legkedvezőbb a nép művelésére. Önkényt támad tehát e kérdés: hogyan kellene a téli időt faluhelyen legjobban felhasználni? Válasz helyett elmondom, miként fordítja unatlaná Vörösberényben a lakosság téli unalmas napjait, s mire szenteli üres óráit.

Mi vörösberényiek „Olvasó társaság“ czim alatt a „Pesti Naplót“, „Hölgyfutárt“, „Vasárnapi Újság“ — és „Politikai újdonságokat“ hordatjuk. *) Ezt tudván az olvasni tudó lakosság, az olvasó tagokhoz egyik „Naplóért“, másik „Hölgyfutárért“, a harmadik, s negyedik „Vasárnapi“ és „Politikai újdonságokért“ esdekel, mi pedig örömmel osztjuk, sőt buzditjuk, serkentjük őket, hogy olvasás által unalmas óráikat vidámakká fordítsák, s már annyira haladtunk, hogy a lakosság nagyobb része üres óráit hasznos olvasással tölti el; s ez nemde nagy reményt nyújthat a nép művelődésére!

Hogy minden községben mikép lehetne fejlődteni a lakosságot, az többnyire a népszerű jegyző hathatós befolyásától függ, ki minden felmerülő akadályt leginkább képes legyőzni: például

Minden községnek van lelkésze, iskolatanítója, van legalább egy-két vagyonos, tehető lakosa, kikkel megismertetvén a tanulságos olvasás sokoldalú üdvös voltát, ha öten hatan összeállnak, s legalább a téli hónapokra beszereznek egy pár újságot s egy-két hasznos könyvet, okos felosztás és barátságos egyetértés mellett a helység legszegényebb, leg-együgyűbb lakója is megismerkedhetik azok tartalmával, s okulhat belőle annyira, hogy tavaszkor jóval többet tud az egész község mint őszszel tudott.

Vezessük tehát collégáim! a ránk bizott jó hajlamu népet az ismeretek forrásához, hintsük közötté teljes erőnkől az értelmiség magvát, a mely bizonyára bőven és áldott gyümölcsöt fog teremni, és minket sokszorosan boldogítand azon édes öntudat, hogy hivatásunknak kétszeresen megfeleltünk.

Rosmán Mihály, jegyző.

Egyveleg.

A marczal-melléki időprófeta. A Marczal balparti mentében X. helységben lakik egy becsületes varga-mester, kinek rögeszméje a jövendölések. Ő mindig ezekkel bibelődik. Olvasta a Hármaskönyvet, tudja a szentirás proféták mondásait Ézsaiástól Malakiásig, tanulmányozta a Mennyei Jelenések könyvét, folyvást forgatja a Csiziót s az új magyar könyveket, naptárokat és hírlapokat, mindenüvé bele vivén rögeszméjét. Minden eseményeket a jövendölésekből származtat. „Hja! ennek így kellett meglenni, — ez a szava járása, — mert meg van írva.“ Hallott hírt még a palermoi katakombákban (sírboltokban) letett és megtalált rejtélyes levélről, valamint egy mennyből esett levélről is. Kiterjeszkedik főleg a politikai téren megesendőkre, és kész mulatság őt hallani, miként erősíti jóslatait teljes komolysággal. Természet szerint jóslatainak főtárgya mégis, az időjárás, mely körül őt ismerői szinte tanácsolást végezt megkérdezik, és néha be is teljesül beszéde. Hanem e folyó téllal nagyon fel-sült. Erről azt jósolta a jelekből és írásokból, hogy ez rendkívül enyhe fog lenni, hó kevés lesz, és „maga megeszi, a mennyi esik.“ Most hát van kinja szegény fejének. Mert mindazok, kik e jóslata felől tudnak és hírt hallottak, véle találkozáskor közbeszédben azonnal jóslatát hozzák elő neveltségül, és csufolják, hogy most hát egye meg a havat, a mennyi van.

— *Sub rosa* (rózsa alatt) valamit mondani, azaz: elhallgatás pöcséje alatt. E szózásmód a régi rómaiaknak és görögöknek azon szokásától veszi eredetét, mely szerint náluk vendégségeik alkalmával az ebédkezési asztal fölött mindenkor egy csinált rózsa volt felfüggesztve, a hallgatás jelképül; — ez által őket az akarván példázni a vendégeknek, hogy az asztal fölötti beszédeket maguk között illik megtartani és nem kicsacsogni.

Nemzeti színészet.

FEBRUÁR. I. Annak jeléül, hogy a nemzeti színház kicsinosítása magasabb körökben is a részvét és pártfogás tettelegesen támogatásával találkozhat, örömmel említjük fel a következő nagylelkű adományokat. Ő cs. k. fensége Albrecht főherceg kormányzónk 500 pftot kegyeskedett ajándékozni, őnmaga gróf Leiningen-Westerburg 100 ft. ő nga báró Augusz Antal, helytartósági alelnök 100 ft., ő nga Protmann Henrik udvari tanácsos és rendőrigazgató 100 ft., gróf Nádasdy Lipót ő mlga 500 ftot. Illy magas adakozások utján eddigelé már 8000 pft. gyűlt össze a fent kitűzött célra, mely már foganatba is vétetett. A diszitett a bécsi udvari színház diszitője Lehmann ur végezi. Kár, hogy pesti ipa-

*) Kár, hogy a „Gazd. Lapokat“ nem tartják, mert sokat tanulhat abból csak egy év folytán is a figyelmes mezei gazda.

Szerk.

rosaink nem tettek oly jutányos föltételeket, minőkkel a bécsiek e kiállítás elfogadták.

II. E héten adatott Egressy, mint szerződött tag föllépteül „Hamlet.“ A közönség általános tetszéssel fogadta a szinpadunk számára ujra állandóul megnyert művészt.

III. A drámabíráló választmány hír szerint uj átalakulásnak megy eléje.

IV. Az ujon diszitett színház, mint halljuk, husvét után Vörösmarty „Áldozat“ czimü drámájával fog megnyitattani.

Tárogató.

— Ma vasárnap (márt. 4-kén) d. e. 10 órakor tartatik néhai gróf Teleki József egyházi gyászünnepe a pesti ref. templomban.

x* Telvék a hírlapi tudósítások olyan csapások leírásával, melyeket hirtelen vízáradás okozott, s attól tartunk, hogy napról napra több szomorú hírt kellend olvasnunk, aminthogy keringő hírek több helyütt említnek oly áradásokat, melyeket a hírlapok még nem érintettek. Kiváltképen Gyula szenvedett roppant pusztulást a Körös viz által, mely már Nagyváradon is sok kárt okozott.

Gyulát (Békésmegyében) febr. 13—20-ig oly vízáradás pusztítá, minőre még emberek nem emlékeznek. A Fehér- és Fekete-Körös, melylyek Magyar- és Német-Gyula hosszában folynak, szépen megtisztultak a jégtől, minden veszedelem nélkül. De alig kezdtek ez esetnek örülni a régóta aggodó lakosok, midőn febr. 15-én a Fekete-Körös medréből kitért, a város északi részén alantabb fekvő helyeket elöntötte, szétrombolt mindent a mit utjában talált, s az emlékezet előtti idők óta elhagyott Régi-Körös ágyába vette magát, s egyszersmind mindenfelé áradással önté el a vidéket nagy terjedelemben. Számtalan tanya víz alá került, nagyrészen összeomlottak épületeik, a marhából a mit a roskadozó falak agyon nem vertek, annak nagy része a vízbefult, vagy megfagyott. És e pusztítást febr. 20-án megkésztetvén a Fehér-Körös, mely szintén kitért medréből, s a város déli részét pusztította. — Oda van nemcsak Gyula a szép alföldi szorgalmas város nagyobb része, de határának, vidékének is minden reménye; nem fog ott aratni, sem szüretelni ez idén a szorgalmas gazda, bármennyi izzadsággal vetette reménysége magvát a gondosan megszántott barázdákba. Se hajléka, a hol bús fejét lehajtsa; se megevo falata nincs, melylyel a maga s gyermekei éhségét szüntesse, sok honfitársunknak, s ha rögtön nem nyujt segédkezet az a felebaráti szeretet, mely minálunk magyaroknál oly messzire ki szokott terjeszkedni, midőn szükséges a segély: akkor megfagyásnak és éhhalálnak vannak kitéve honunk egyik magyar városának szorgalmas lakói. Tiszszerezen ad, a ki rögtön ad.

Ungváron is a töltést 80 ölnyi hosszúságban áttörvén a víz, 11 házat tüstént szinig lerontott, 120-at pedig lakhatlaná tön, s ezáltal 150 család lézeng kenyér és lak nélkül. — Leirhatlan azon jajveszékélés, — így ír a „P. N.“ levelezője, — melyet e hirtelen vízáradás idézett elő, s habár sokakban buzgott az emberbaráti részvét, nem volt mód segélyt nyujtani.

** Russel lord, mind rendkívüli követ küldetvén Londonból Bécsbe, a Munt vendéglőben bérelt ki 15 szobát. A vendéglős, hogy az egész emeletet átadhassa neki, kénytelen volt több ott lakó vendégeivel barátságosan kiegyezni, hogy költözzenek másik emeletbe. Herczeg L. rögtön egész készséggel bele is egyezett kívánatába; de annál nagyobb baj van egy angol urasággal, ki az emelet kellő közepén két szobát bérelt ki s azokat nem akarja átadni Russelnek. Ő bizony, azt mondja, a békekövet kedvéért egy tappot sem megy odább. Majd meglássuk, milyen diplomatiái viszonyok fejlődnek ki ebből?

x* A budavár alatti alagut-társulat pénzforrása tetemesen szaporodott; mert a lánchíd-társulat 300, a pesti takarékpénztár pedig 50 részvényt irt alá. Ajánljuk a jó példát többi honi takarékpénztáraink figyelmébe.

x* A Teréz külvárosban m. h. 22. s 23-án egy farkas mutatkozott. Első napon Schwendner kertész házából egy borz-ebet vitt el, azután a vasut felé fordult. Másnap — 23-án — éjjeli 1 órakor ugyan-e farkas a váci-uton 470. sz. a. az első emeletben jelent meg, hol a folyosón levő kutyát akarta elragadni, de elriasztott. Ugyan-e napon 11 és 12 óra közt a felső Dunapartnál a jégen látták e farkast. B. H.

x* Az aradiak dicsérettel említik az ottani nyomdatulajdonos azon szép tulajdonságát, miszerint három év óta mindig ingyen nyomatta a nála megrendelt jótékony czélú hirdetményeket és jegyeket. Ezen szép példát is ajánljuk mindazoknak a kiket illet vagy illehet, méltó figyelmébe; ellenben épen nem ajánljuk a „Fehér kereszt“ csaplását, sem azon huzóvónó gondolkodást, mely szerint előbb kukoricza görét akart a roppant tánczteremből csinálni, s miután ettől eltiltatott hatóságilag, 350 pfton alól semmiféle célra sem engedi át a teremtet, s még ő akarja megtanítani a közönséget, mint a „P. N.“ levelezője írja. Ugyan bizony mire?

x* Fonótársulat. Egy buzgó olvasónktól terjedelmes tudósítást vetünk a N.-Salló vidékén keletkezett fonótársulatról, a melybe előkelők szoktak rokkával, guzsalylyal, orsóval stb. efféle kenderpusztító szerzővel fegyverkezve diszöltözetbe bizonyos helyen összeseregleni. A

szép seregről oly elragadtatással ir tudósítónk, mintha az „orsóadagató“ hivatalnál soha életében sem ismert volna kedvesebbet, a min épen nem csudálkozunk, mert vannak azon a sallói vidéken olyan szép nők, hogy magam is szivesebben emelgetném az orsójukat, mint például „tárogató“ mat fuvom olyankor, midőn nagyon szűkiben vagyunk a szép nótáknak.

x* Balász Sándor kinek graefenbergi leveleivel gyakran találkoztak mult ősön a „Hölgyfutár“ olvasói, előfizetést nyitott 2 kötet beszélyre, 1 ft. 40 krral ppben. E beszélyeket könnyű előadás jellemzi; megfognak jelenni f. hó végéig. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

x* Szentesen m. februárban Tóth Imre fényes táncvizigalmat rendezett a szegények pénztára növelésére. A tiszta jövedelem 101 pft volt, melyet tetemesen előmozdított az, hogy Réthy Lipót szarvasi nyomdász a belépti jegyeket ingyen nyomatta, Tóth ur pedig néhány derék ifjuval a tánczterem díszítési költségét viselte. Czélban van e böjt folytán egy hangverseny rendezése is más jótékony célra, mellyről csak akkor szólnunk bővebben, ha a sikert is közölhetjük.

x* Léván nem elég szorgalomról dicsérik a vasárnapi iskolai ifjuságot, a miért mindenestre inkább mester- és gazdauramék megrovandók, mint a gondatlan ifjuság, kivált ha még a felszabadításkor is rést nyitnak a mesterinasoknak. Komolyan ajánljuk tehát az illető nemes atyafiaknak, hogy midőn ugy időtöltésből az „Örhegyen“ poharazgatnak, koczintsanak néha-néha az árva iskolák egészségére is egyet, és meglássák, hogy okosabb embereket fognak rendes iskolázás utján nevelni ifjuságukból, mint például az a varga volt, a ki azt parancsolta az inasának mikor cseresznet szedett, hogy *futyuljon*. Lévának tudunkkal mintegy 4000 r. kath. és 1000 ref. lakosa van, s ugy vagyunk értesülve, hogy a ref. iskolába 120, a katolikusokéba 150 gyermek jár. Ez világosan oda mutat, hogy sok gyermekkel kikerültek az iskolát és azon felsőbb rendeletet, melly szerint minden 6—12 éves gyermeket tartoznak a szülők iskolába küldeni. — Hát a tanítók állapota miben áll? — Felteszszük arról a derék városról, melly polgármestere évi díját elég méltányos volt két év alatt 140 ftról 400-ra emelni, hogy a néptanítók fáradozását is illő arányba emelte fel; s a vasárnapi tanításért is külön jutalmazza.

x* Szarvasról sok örvendes tudósítást vettünk az iskolákra vonatkozólag, különben is dicséretes haladást mutat e város több tekintetben. Ezuttal csak azt említjük meg, hogy a város rendes éjjeli világítása iránt komoly készülétek történnek.

x* Lovász-Patonán febr. 12-én Boros János uradalmi tiszt táncvizigalmat rendezett, a mult évi decemberben tüvész által károsult 13 család javára. 300 jegy kelt el 40 krjával, a tiszta jövedelemről még nem értesültünk. Tudósítónk azon megjegyzéssel zárja be levelét, hogy ha a bábra tett költségnek csak felét juttatták volna a mulatságban résztvevők szegény felebarátaik felsegítésére, sokkal több segélyben részesülhettek volna ugy, mint muzsika szóval. — Mond valamit.

x* Sárospatakon testgyakorló intézetet szándékoznak állítani, — bár egy iskola mellől sem hiányzanék ezen igen sok hasznu intézet. — Az ifjuság Ragályi Károly választmányi elnök tiszteletére ének-zeneestélyt rendezett, mellyben több opera-darab adaték, s különös figyelmet ébresztett egy 14 éves fiu ügyes zongorajátékával.

— *Hálanyilvánítság*. Mult évi october 15-kének estvéjét, a pankotai ref. egyház, hajnala gyanánt üdvözlé. Nehány hó keblü s nevéket a szerénység leple alatt tartani kívánó férfiak a nevezett estvére táncvizigalmat rendezni sziveskedvén, az innen begyült tiszta jövedelemmel — melly Magyar- s Erdélyhon több buzgó fiai s leányainak lelkes részvéte által 111 pft s 23 kra szaporodott — szegény egyházunkat boldogítani folyó febr. 19-én kegyesek valának.

Híveim nevében felhivatva érzem magamat: egy részről megnyugtanni az illetőket, mikép kegyes ajándokaik tiszta kezekbe kerültek, más részről pedig megköszönni ünnepelesen azt a hit- és nyelv-különbséget nem tekintő igaz keresztyéni részvétet, melly épen katolikusok és ó-hitűek által gerjesztett irányunkban. Fogadják tehát a fáradhatlan rendező urak jószívvel kis nyájam forró háláját, — fogadják továbbá azon nagylelkű pártfogóink, kik a távol vagy egyéb ok miatt részt sem vehetve a vizigalomban, belépti jegyeket venni még is kegyeskedtek; végre mind azok, kik a táncvizigalombani részvét által is nevelték a lelkesedést, fogadják legforróbb köszönetünket. — Pankotán febr. 20. 1855. — A pankotai ref. egyház nevében Tomka Károly, predikátor.

Szerkesztői könyvtár.

Irodalmunk ismét egy nagybecsű művel többet bir, s ez az e napokban megjelent új munka, mellynek czime:

„A XIX-ik század uralkodó eszméinek befolyása az álladalonra.“ Irta báró Eötvös József. Második kötet. Pest, 1854. Emich G. könyvnyomdája. — A köztiszteltben álló szerző neve kezeskedik, hogy e egyszerű munka, mint az előszóban is mondatik, a komoly tanulmányok és komoly tapasztalatok eredménye. Egy európai fontosságú mű ez, mellynek német fordításban is megjelent két kötete érdemlett méltánylásra talált a mivel külföld gondolkozó férfainak körében, mint azt több német és francia folyóiratban ismételve olvashattuk. A jelen kort mozgató három fő eszméjének: a szabadság, egyenlőség- és nemzetiségnek, s azok eredményeinek mély tudományu fejtegetését veszi az olvasó e mun-

kában, mellynek első kötete két évvel ezelőtt lepte meg a közönséget, melly most kétszeres érdekléssel sietend a második kötet tiszta előadásu s mind végig tanulságos lapjaiból vigaszt meríteni s okulni. Ára 3 pft.

Megjelent Magyar Dalbokréta. Simonffy Kálmántól. Második füzet. Tartalmát teszi a kiadó által zenére alkalmazott 13 dal. Flóra; Székely József, Győrffy Gyula, Berecs Károly, Gyulai Pál, Kerényi Frigyes, Tóth Kálmán, Losonczy László, Arany János, Tompa Mihály, Vajda János költőinktől, s azonkívül férfikarra alkalmazott 4 dal. — E számos előfizetővel bíró munka első füzeté, mint tudjuk, igen kedves fogadtatásban részesült zenekedvelő közönségünknel; annál örömebb veendi tehát a tehetségdus és szorgalmas fiatal szerző e második füzetét, melly az elsőhöz hasonló csinnal, de a program *ígéretén felül* megbővített tartalommal jelent meg. Bár akadnának minél többen, kik a magyar dal zene-művészeti kifejtésére fordítanak tehetségöket, s bár e Dalbokréta szerzője sem állapodjék meg e szép kezdetnél. — A kiállítás csinjára nézve ujra dicsérettel kell megemlitenünk az egri könyvnyomdát.

Utmutatás világbalépő lyánkák számára. Belláagh Józseftől. Egy kötet, ára 1 ft. Kiadja a szerző. Mint oly művet, melly nevelést irányzó könyveink között érezhető hiányt pótol, különösen szép nyelv és előadási modora mellett, szívképző olvasmányul ajánlhatjuk. Kiállítása igen csinos s tartalmával együtt minden hölgy asztalának és szellemének dicsére válhatik.

Szerkesztői nyílt posta.

R. Sándor Bécs: Mindkét újabb küldeményt vettük. Kérjük, legyen ön meggyőződve, hogy igen szivesen nyitnók meg hasábjainkat e becses közleményeknek, ha a tárgy további fejtegetése nem haladná meg lapunk körét mind physical mind szellemi tekintetben, s ha más részről ugy nem törekedtünk volna azt minap befejezni, hogy — nézetünk szerint — minden további vitának végett vessünk. Nyelvünk s irodalmunk érdekében kezdett szép szándékainak minél előbbi sikert teljes szívünk-ből óhajtunk. A viszonttalálkozásig.

Ny. J. Bécs: Ön is bele fog abba egyezni, hogy ne töltsük meddő polemikával a lapot. Ugy hisszük, ott áll most a dolog, a hol állott kezdetben, midőn még senkinek sem volt panaszra oka. A vitát befejezettnak tekintjük.

K. J. V—ts: Szivesen vesszük a figyelmeztetést s egészen beleegyezünk. A kérdéses szót eddig is csak elvéve használta egyegy munkatársunk.

P. I. B—e: Kis idő mulva határozott választ remélünk adhatni az ajánlatra. Több t. cs. előfizetőinknek. Kiadónk közzétett értesítése szerint a f. évi január és február havi számaink többnyire elfogyván, hiányzó egyes számokat legjobb akarat mellett sem pótolhatunk.

Nr. 3. Jól van. Ujév napján küldött kimerítő levelünk hová lett?

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.

Előfizetési jelentés.

Miután a

VASÁRNAPI UJSÁG

és

Politikai Ujdonságokra

még folyvást történnek megrendelések, holott azokból a január és február havi számok elfogyván, teljes számu példányokkal többé nem szolgálhatunk: a még előfizetni akarók kívánatainak megfelelően az által igyekezünk, hogy

négy hónapra,

azaz f. é. mártius 1-től június utoljáiig új⁷ rendes előfizetést nyitunk és pedig következő feltételek alatt:

„Vasárnapi Ujság“ 4 hónapra azaz [(mártius—júniusi folyamra) postán küldve 1 ft. 20 kr.

„Politikai ujdonságok“ 4 hónapra azaz mártius—júniusi folyamra) postán küldve 1 ft.

Mind a két ujságra 4 hónapra 2 ft. 20 kr. helyett

csak 2 ft. p. p.

A pénzes levelek bérmentesítve küldendők.

Pest, február hó 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai ujdonságok“ kiadó-hivatala, egyetem-utca 4-ik szám alatt.